

XI. HOSPODAŘENÍ STÁTNÍHO ROZPOČTU A ROZPOČTŮ ÚZEMNÍCH SAMOSPRÁVNÝCH CELKŮ

(zpracováno z podkladů MF ČR)

A. Hospodaření státního rozpočtu

Státní rozpočet České republiky na rok 2004 byl schválen Poslaneckou sněmovnou zákonem č. 457 ze dne 3. prosince 2003 a stanovil příjmy ve výši 754,1 mld. Kč, výdaje ve výši 869,1 mld. Kč a rozpočtovaný schodek téměř 115,0 mld. Kč. Poprvé zahrnoval státní rozpočet také finanční vztahy k rozpočtu Evropské unie. Pro Českou republiku to znamenalo zvýšený příjem pro státní rozpočet o dotaci ve výši 10,1 mld. Kč.

V průběhu hodnoceného období byly rozpočtovými opatřeními zvýšeny výdaje státního rozpočtu na 869,8 mld. Kč; při pouze nepatrném zvýšení příjmů. Původní schodek, schválený Parlamentem se prohloubil na úroveň 115,7 mld. Kč, což představuje zvýšení o 0,6 %.

Plnění státního rozpočtu

v mld. Kč

	Skutečnost 2003	2004			Plnění v %	Index 2004/2003
		schválený rozpočet	rozpočet po změnách	skutečnost		
Příjmy celkem	699,67	754,08	754,08	769,21	102,0	109,2
Výdaje celkem	808,72	869,05	869,75	862,89	99,2	106,7
Saldo	-109,05	-114,97	-115,67	-93,68	.	.

Příjmy státního rozpočtu

Celkové skutečně dosažené **příjmy státního rozpočtu** za rok 2004 ve výši 769,2 mld. Kč, byly nad úrovní rozpočtu o 15,1 mld. Kč, tj. o 2,0 %. Zatímco v roce 2003 celkové příjmy meziročně poklesly o 5,3 mld. Kč, tj. o 0,8 % vlivem absence mimořádných příjmů, v roce 2004 se naopak zvýšily o 69,5 mld. Kč, tj. o 9,9 %.

Daňové příjmy

Daňové příjmy celkem dosáhly výše 424,7 mld. Kč a byly nad úrovní rozpočtu o 0,6 %. V porovnání s rokem 2003 bylo inkaso celkových daňových příjmů o 7,3 % vyšší, při téměř stejné dynamice jako v roce 2003.

Celostátní inkaso **daně z příjmů fyzických osob** dosáhlo 133,3 mld. Kč což je o 0,4 mld. Kč (o 0,3 %) méně než uvažoval rozpočet, ale o 9,4 mld. Kč (o 7,6 %) více než v roce 2003. Z této částky bylo převedeno do rozpočtu obcí 34,4 mld. Kč a do příjmů krajů 3,7 mld. Kč. Rozhodující část daně z příjmů fyzických osob (cca 77 %) tvoří daň z příjmů ze závislé činnosti. Její celostátní výnos za rok 2004 ve výši 102,8 mld. Kč naplnil rozpočtovaný předpoklad na 100,6 %, při meziročním zvýšení o 8,2 mld. Kč, tj. o 8,7 %.

Celkový celostátní výnos **daně z příjmů právnických osob** vybraný finančními úřady v České republice za rok 2004 činil 113,57 mld. Kč, tj. 102,5 % rozpočtu a meziročně vzrostl o 3,2 mld. Kč (o 2,9 %). Z celkového inkasa připadlo na státní rozpočet 85,5 mld. Kč, což je o 1,2 mld. Kč, tj. o 1,5 % nad úrovní roku 2003 a o 0,9 mld. Kč, tj. o 1,1 % více než bylo rozpočtováno.

V roce 2004 představoval celkový celostátní výnos **daně z přidané hodnoty** 181,8 mld. Kč, což představuje meziroční nárůst o 110,3 % (absolutně o 16,9 mld. Kč). Proti celostátně rozpočtované částce bylo dosažené inkaso o 4,0 % vyšší (absolutně téměř o 7,0 mld. Kč). Na celostátních příjmech DPH participují v souladu se zákonem č. 483/2001 Sb., kterým se mění zákon o rozpočtovém určení daní, vedle státního rozpočtu i obce a kraje. Za celý rok 2004 byly do rozpočtů krajů převedeny 5,2 mld. Kč a do rozpočtu obcí 36,2 mld. Kč. Příjem státního rozpočtu z DPH dosáhl 140,4 mld. Kč, což představuje 105,2 % rozpočtované částky (v roce 2003 byl rozpočet plněn na 103,7 %) a meziroční nárůst o 14,7 mld. Kč, tj. o 11,7 %, přičemž rozpočet počítal s růstem o 6,2 % proti skutečnosti předchozího roku.

Celostátní výnos **spotřebních daní** v roce 2004 představoval 95,8 mld. Kč, což bylo o 1,2 mld. Kč méně než předpokládal rozpočet. V porovnání s rokem 2003 bylo však celkové inkaso vyšší o 11,7 mld. Kč, tj. o 13,9 %. Celní úřady vybraly 85,9 mld. Kč, což je téměř dvojnásobek inkasa, které vybraly v roce 2003. Naproti tomu podíl vybrané daně finančními úřady na celkovém inkasu klesl z 51,2 % v roce 2003 na 10,4 % v roce 2004. Na státní rozpočet v roce 2004 připadlo z celkového výnosu spotřebních daní 82,8 mld. Kč, což je o 1,4 mld. Kč (o 1,7 %) pod rozpočtovanou částkou. Do příjmů Státního fondu dopravní infrastruktury bylo převedeno 13,0 mld. Kč.

Za rok 2004 inkasoval státní rozpočet na **správních poplatcích** 3,4 mld. Kč, což představuje plnění na 80,0 %. Před vstupem ČR do EU **příjmy ze cla** náležely plně státnímu rozpočtu. Vstup do EU znamenal zásadní změnu a od

1. května 2004 je veškeré předepsané clo nárokem EU. Česká republika má, jako každý jiný členský stát ES, nárok na 25 % z předepsaného cla, které dle příslušných nařízení Komise EU slouží ke krytí nákladů spojených s výběrem předepsaného cla. V roce 2004 činily odvody celních příjmů ve prospěch účtu státního rozpočtu částku 4,9 mld. Kč, což je o 0,5 mld. Kč, tj. o 11,4 % více než předpokládal rozpočet.

Ve schváleném státním rozpočtu na rok 2004 byly zapracovány **příjmy majetkových daní** v objemu 14,3 mld. Kč. Skutečně dosažené inkaso činilo pouze 10,4 mld. Kč, tj. 72,7 % rozpočtované částky.

Pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti dosáhlo v roce 2004 výše 293,3 mld. Kč. Skutečnost byla vyšší proti roku 2003 o 20,9 mld. Kč, tj. o 7,7 %. Ve srovnání s rozpočtem bylo inkasováno více o 0,9 mld. Kč. Schválený rozpočet, u kterého nedošlo v průběhu roku k žádným změnám, byl splněn na 100,3 %. Po připočtení částky vybrané na dobrovolném pojistném k povinnému pojistnému činilo v úhrnu pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti 294,1 mld. Kč. Ve srovnání s rokem 2003 vzrostlo celkové vybrané pojistné, tj. povinné i dobrovolné, celkem o 7,7 %.

Z inkasovaného povinného pojistného připadlo podle sazeb stanovených zákonem na důchodové pojištění 243,2 mld. Kč, na nemocenské pojištění 36,1 mld. Kč a na příspěvek na státní politiku zaměstnanosti 13,9 mld. Kč (údaje jsou uváděny včetně příslušenství).

Pojistné na důchodové pojištění, které je samostatně sledovaným ukazatelem státního rozpočtu, bylo v roce 2004 vybráno ve výši 243,2 mld. Kč. Skutečnost dosáhla 100,4 % schváleného rozpočtu. Proti roku 2003 to znamená zvýšení o 33,6 mld. Kč, tj. o 16,1 %. Na důchodovém pojištění povinném a dobrovolném bylo celkem vybráno 243,3 mld. Kč.

Vykázaná skutečnost **nedaňových a kapitálových příjmů a přijatých dotací** za rok 2004 ve výši 51,2 mld. Kč představuje 129,0 % upraveného rozpočtu. Nedaňové příjmy státního rozpočtu dosáhly celkem 31,5 mld. Kč a byly tak nad úrovní rozpočtu o 6,3 mld. Kč, tj. o 24,9 %.

U kapitálových příjmů upravený rozpočet počítal s částkou 1,2 mld. Kč, skutečné plnění dosáhlo 951 mil. Kč, tj. 79,1 % rozpočtu. Stanovený rozpočet přijatých dotací ve výši 13,3 mld. Kč byl ke konci roku 2004 naplněn v celkovém objemu 18,8 mld. Kč, tj. na 141,3 %. Meziročně se tyto příjmy zvýšily o 150,2 %, přičemž tento nárůst byl ovlivněn především vstupem České republiky do Evropské unie a tzv. kompenzačními platbami plynoucími z rozpočtu EU v rozpočtované výši 10,1 mld. Kč.

Výdaje státního rozpočtu

Výdaje státního rozpočtu byly za rok 2004 čerpány ve výši 862,9 mld. Kč a byly pod úrovní upraveného rozpočtu o 0,8 %. V porovnání s rokem 2003 byly celkové výdaje vyšší o 6,7 %. Při meziročním růstu hrubého domácího produktu (v běžných cenách) v roce 2004 o 7,9 % se podíl výdajů státního rozpočtu na HDP mírně snížil na 31,4 %, tj. o 0,3 procentního bodu.

Běžné výdaje byly čerpány v objemu 796,2 mld. Kč a zůstaly za upraveným rozpočtem o 0,7 %, při meziročním růstu o 5,9 %. **Kapitálové výdaje** ve výši 66,7 mld. byly splněny na 98,7 % upraveného rozpočtu, meziročně vzrostly o 17,2 %.

Poprvé v roce 2004 mohly organizační složky státu převést ze státního rozpočtu do svého rezervního fondu celkovou částku ve výši rozdílů mezi svým upraveným rozpočtem a skutečnými ročními rozpočtovými výdaji. Ke konci roku 2004 tato částka představovala v souhrnu 29,0 mld. Kč, z toho 16,4 mld. Kč bylo neinvestičních a 12,6 mld. Kč investičních prostředků.

Neinvestiční transfery obyvatelstvu dosáhly v roce 2004 výše 332,6 mld. Kč a byly o 0,4 % nižší než upravený rozpočet. Jejich dynamika se proti předchozímu roku opět zpomalila, když meziročně vzrostly o 3,2 %.

Skutečné čerpání **dotací podnikatelským subjektům** činilo 49,2 mld. Kč, tj. 93,7 % upraveného rozpočtu. Proti předcházejícímu roku se výdaje do této oblasti snížily o 5,5 %.

Výdaje na **úhradu ztráty České konsolidační agentury** v roce 2004 činily 18 233,3 mil. Kč.

Neinvestiční půjčené prostředky podnikatelským subjektům byly čerpány ve výši 1 269,1 mil. Kč, tj. pouze 40,3 % rozpočtované částky.

Na platy a na ostatní platby za provedenou práci bylo v roce 2004 vynaloženo celkem 59,9 mld. Kč, tj. o 2,3 % méně, než počítal rozpočet po změnách. Z toho **platy** dosáhly 55,9 mld. Kč (98,7 % rozpočtu po změnách) při meziročním růstu o 3,1 %. Výši skutečně vynaložených prostředků ovlivnilo i snížení výše tzv. třináctých platů z 50 % na 10 % vyplacených v 1. pololetí a z 50 % na 25 % vyplacených ve 2. pololetí sledovaného roku a přechod z 12ti třídního platového modelu na 16ti třídní.

Výdaje na neinvestiční nákupy a související výdaje dosáhly v roce 2004 celkové výše 95,4 mld. Kč a zůstaly pod úrovní upraveného rozpočtu téměř o 6,6 %. Meziročně poklesly o 2,1 %.

Neinvestiční transfery příspěvkovým a podobným organizacím v roce 2004 dosáhly celkem téměř 36,2 mld. Kč a byly pod úrovní upraveného rozpočtu o 1,4 %. Ve srovnání s minulým rokem byly o 6,8 % vyšší.

Neinvestiční transfery veřejným rozpočtům ústřední úrovně celkově dosáhly 46,6 mld. Kč, což bylo o 6,1 % pod úrovní upraveného rozpočtu, při meziročním růstu o 17,5 %.

Neinvestiční transfery fondům sociálního a veřejného zdravotního pojištění představují především platby státu do systému zdravotního a sociálního pojištění za vybrané skupiny obyvatel. Platba státu za „státní pojištění“ dosáhla výše 33 377 mil. Kč, tj. 100 % rozpočtu, při meziročním růstu o 2,7 %. Na základě nařízení vlády č. 230/2004 Sb. došlo od 1.1.2004 ke změně vyměřovacího základu pro výpočet platby státu u osoby, za kterou je plátcem pojistného na všeobecné zdravotní pojištění stát, z 3 458 Kč na 3 520 Kč, měsíční sazba státu za jednoho pojištěnce se tak zvýšila z 467 Kč na 475 Kč.

Na **neinvestiční transfery veřejným rozpočtům územní úrovně** bylo ze státního rozpočtu uvolněno 111,0 mld. Kč, tj. 99,6 % rozpočtu po změnách. Ve srovnání s rokem 2003 došlo k mírnému snížení těchto výdajů o 0,2 %.

Státní podpora stavebního spoření je realizována na základě zákona č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření, a jeho novel z roku 1995 a 2003. Na základě obchodních plánů stavebních spořitelů a vývoje v předcházejících letech bylo ve schváleném rozpočtu na rok 2004 na tento účel vyčleněno 15 200 mil. Kč, po úpravách rozpočtu se tato částka zvýšila na 15 337 mil. Kč. Skutečně byla ze státního rozpočtu vyplacena záloha státní podpory stavebního spoření v celkové výši 15 337 mil. Kč, tj. o 15,7 % více než v roce 2003. Průměrná výše státní podpory vyplacená za rok 2003 na každou jednu smlouvu s nárokem na státní podporu činila 3 159 Kč.

Rozpočet počítal na **výplatu státního příspěvku k penzijnímu připojištění** s částkou 3,1 mld. Kč, skutečné čerpání dosáhlo 3 123,7 mil. Kč při meziročním zvýšení téměř o 8,4 %.

Odvody peněžních prostředků z vlastních zdrojů Evropských společenství (ES) do rozpočtu Evropské unie (EU) jako smluvní závazek vyplývající ze vstupu České republiky do Evropské unie v květnu 2004 byly ve sledovaném roce ve výdajích státního rozpočtu uvedeny poprvé. Na odvody prostředků určených k úhradě vlastních zdrojů ES za rok 2004 byla rozpočtována částka 16 866 mil. Kč. Skutečně odvedené prostředky na úhradu vlastních zdrojů do rozpočtu EU v roce 2004 tak činily 16 053 mil. Kč (z toho podle DPH 4 188 mil. Kč a podle HND 11 865 mil. Kč).

Celkové mandatorní výdaje představovaly ve schváleném rozpočtu 461,7 mld. Kč, (tj. 53,1 % celkových výdajů), z toho na zákonné mandatorní výdaje připadlo téměř 420,6 mld. Kč, tj. 91,1 %. Největší objem mandatorních výdajů vyplývajících ze zákona představovaly sociální transfery vč. ochrany zaměstnanců a mandatorních sociálních dotací, dále objemově významné byly výdaje na platbu státu do zdravotního pojištění pro vybrané skupiny obyvatel, státní příspěvek na stavební spoření a výdaje na dluhovou službu. Ve sledovaném roce byl poprvé rozpočtován odvod peněžních prostředků z vlastních zdrojů Evropských společenství do rozpočtu Evropské unie ve výši 16,9 mld. Kč. Předpokládaný podíl celkových mandatorních výdajů na hrubém domácím produktu v b.c. činil 16,9 %. Upravený rozpočet mandatorních výdajů dosáhl 462,9 mld. Kč a byl tak o 1,2 mld. Kč vyšší než schválený rozpočet. Na zvýšení se podílely mandatorní výdaje vyplývající ze zákona (o 2,1 mld. Kč), zatímco ostatní mandatorní výdaje byly sníženy (téměř o 0,9 mld. Kč).

Skutečné čerpání všech mandatorních výdajů dosáhlo 453,4 mld. Kč, tj. přes 52,5 % celkových výdajů státního rozpočtu, a za upraveným rozpočtem zaostalo o 2,1 %. Mandatorní výdaje vyplývající ze zákona byly čerpány v objemu 418,5 mld. Kč (99,1 % upraveného rozpočtu) a představovaly 92,3 % všech mandatorních výdajů. Meziročně se tyto výdaje zvýšily o 4,3 %. Největší část připadla na sociální transfery, a to 330,9 mld. Kč (79,1 %). Mandatorní výdaje vyplývající z jiných právních norem a ze smluvních závazků byly čerpány v částce 34,9 mld. Kč, tj. o 13,3 % méně než uváděl upravený státní rozpočet.

B. Hospodaření rozpočtů územních samosprávných celků

Kraje, obce a dobrovolné svazky obcí získaly v roce 2004 do svých rozpočtů 308,9 mld. Kč, což představuje plnění rozpočtu ve výši 101,6 %. Celkové výdaje územních samosprávných celků byly čerpány ve výši 317,8 mld. Kč, tj. plnění na 102,4 %. Kraje a obce skončily své hospodaření v roce 2004 převahou výdajů nad příjmy ve výši 9,0 mld. Kč. Kraje vykazují přebytek 0,8 mld. Kč, obce schodek 9,8 mld. Kč.

Bilance příjmů a výdajů krajů a obcí k 31.12.2004 po konsolidaci

v mld. Kč

	Skutečnost 2003	Rozpočet 2004		Skutečnost 2004	z toho:	
		schválený	po změnách		kraje	obce
Příjmy celkem po opravě	301,89	300,95	304,10	308,87	100,71	248,47
Výdaje celkem	304,84	307,21	310,36	317,81	99,88	258,25
Saldo příjmů a výdajů	--2,95	-6,26	6,26	-8,94	0,83	-9,78

Příjmy a výdaje krajů

Celkové příjmy krajů činily ke konci roku 100,7 mld. Kč, z toho přijaté dotace včetně státních fondů poskytnuté krajům 84,6 mld. Kč a vlastní příjmy krajů 16,1 mld. Kč (16 % z celkových příjmů).

Daňové příjmy krajů vykázaly objem 12,6 mld. Kč, tj. plnění 99,1 %. Daň z příjmů fyzických osob dosáhla v roce 2004 stejně jako daň z příjmů právnických osob 3,7 mld. Kč a daň z přidané hodnoty 5,2 mld. Kč. Zbývající vlastní příjmy krajů jsou tvořeny nedaňovými příjmy, které dosáhly výše 3,2 mld. Kč a kapitálové příjmy ve výši 0,3 mld. Kč.

Celkové výdaje krajů byly ke konci roku čerpány ve výši 99,9 mld. Kč, v tom běžné výdaje dosáhly výše 88,4 mld. Kč (podíl na celkových výdajích 88,5 % a kapitálové výdaje 11,5 mld. Kč).

Největší položku **neinvestičních výdajů** tvoří neinvestiční transfery příspěvkových organizací především v odvětví školství, zdravotnictví a sociální péče, které představují téměř polovinu výdajů.

Příjmy a výdaje obcí

Celkové příjmy obcí dosáhly ke konci roku 248,5 mld. Kč, což bylo o 1,8 % více než v roce 2003. Obce vykazují plnění rozpočtu po změnách ve výši 126,8 %. Vlastní příjmy obcí tvořily téměř 61 % celkových příjmů a to znamenalo zvýšení podílu proti roku 2003 o 2,3 p.b., z toho daňové příjmy se na celkových příjmech podílely téměř 47 %.

Daňové příjmy obcí vykázaly objem 116,1 mld. Kč, tj. 103,3 % upraveného rozpočtu. **Daň z příjmů fyzických osob** dosáhla výše 34,4 mld. Kč, což je 99,5 % celoročního rozpočtovaného objemu. **Daň z příjmů právnických osob** byla zaúčtována u obcí v objemu 30,6 mld. Kč, což představuje plnění rozpočtu na 105,1 %. Výnos daně z příjmů právnických osob za obce, kde poplatníkem je obec, činí ve sledovaném období 6,0 mld. Kč (plnění na 95,0 %). **Daň z přidané hodnoty**, která je další sdílenou daní obcí a státního rozpočtu činila u obcí 36,2 mld. Kč a výnos **daně z nemovitostí** 4,9 mld. Kč. Na **poplatcích a odvodech v oblasti životního prostředí** bylo vybráno 4,6 mld. Kč.

Nedaňové příjmy dosáhly ke konci roku výše 23,4 mld. Kč a proti roku 2003 se zvýšily o 0,6 mld. Kč.

Kapitálové příjmy dosáhly výše 11,1 mld. Kč a zůstaly téměř na úrovni roku 2003.

Celkové výdaje obcí dosáhly ke konci roku výše 258,3 mld. Kč a byly o 3,9 % vyšší než před rokem. **Běžné výdaje obcí** vzrostly o 1,9 % a dosáhly objemu 180,4 mld. Kč. Podílely se na celkových výdajích obcí 69,8 %, což znamenalo pokles jejich podílu proti roku 2003 o 1,4 p.b. Součástí běžných výdajů jsou i neinvestiční transfery obyvatelstvu, zejména **sociální dávky**, které dosáhly u obcí částky 14,3 mld. Kč (v předchozím roce 14,1 mld. Kč). **Kapitálové výdaje obcí** dosáhly ve sledovaném období částky 77,9 mld. Kč a byly o 8,9 % vyšší než v roce 2003.